

Ornitologové: Vědci podceňují pozorovací schopnost ptáků

Miloslav Hradil

Již více než 200 let ornitologové hledají pomocí experimentů odpověď na otázku, proč ptáci některá vejce podstrčená ptačími parazity do svých hnízd přijmou a jiná ne. Nikoho však nenapadlo, že rozhodnutí hostitelské samičky závisí i na tom, zda výzkumník u svého hnízda nachytá při činu.

O změnu se postarali vědci z Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, díky nimž se možná budou měnit dlouho zavedené metodiky pokusů. V nové studii publikované v Scientific Reports přichází s překvapivým zjištěním. Pokud ptáci vidí vědce, jak podstrkuje vejce do jejich hnízda, mnohem častěji se nechťěného „dárku“ zbaví.

Olomoučtí ornitologové Daniel Hanley, Peter Samaš, Josef Heryán a Tomáš Grim a jejich kolega z newyorské The City University Mark E. Hauber se

Foto UP/Tomáš Grim

Samice kosa černého na Novém Zélandu na snímku zahřívá snůšku v hnízdě.

zaměřili na kosa a drozdy. Zkoumali zhruba 350 hnízd v Olomouci a okolí, kde oba druhy žijí přirozeně, a na Novém Zélandu, kam byli lidmi vysazeni před stoletím a půl. Zatímco

drozdí samičky jsou plašší a po vyrušení vědcem odletěly z dohledu, některé samice kosa zůstaly nedaleko.

„Ty tak měly větší možnost pozorovat pokus a mnohem čas-

těji cizí vejce odmítly. Naopak reakce na cizí vejce u samic drozda nebyla vyrušením z hnízda ovlivněna,“ uvedl Tomáš Grim z olomoucké katedry zoologie a ornitologické laboratoře.

Návštěva ptačích parazitů, z nichž nejznámější je kukačka obecná, znamená pro hostitele pohromu. Péče o cizí mládě totiž hostitele stojí mnoho energie a v případě kukaččího parazitismu navíc přijde o všechno své potomstvo. Proto se hostitel snaží cizí vejce zničit. Aby vědci zákonitosti chování hostitelů pochopili, podstrkují jim do hnízd skutečné nebo umělé cizí vejce.

Sledování reakcí hostitelů na pokusná vejce je jedním z nejstarších pokusů v biologii. Nyní se zdá, že badatelé při nich nepostupovali správně.

„Ukázali jsme, že ptáci nemusi reagovat na podstrčené vejce, ale na přítomnost výzkumníka. Přesto netvrdíme, že předchozí studie byly totálně chybné. Naše studie ale může být podnětem ke změně metodiky. Dosud totiž nikoho ani nenapadlo toto hledisko vzít v úvahu,“ poznamenal Grim.

Studie je podle něj typickým příkladem toho, kdy vědci do-

spějí k důležitému závěru náhodou při řešení zcela jiného problému. „Je to vedlejší produkt výzkumu kolegy Samaše na Novém Zélandu. Napadlo ho poznamenávat si, zda samici na hnízdě potkal, či nikoliv. K jeho i našemu překvapení se prokázalo, že je to zdaleka nejdůležitější faktor, který vysvětluje chování kosích hostitelů,“ prozradil Grim.

Osud podstrčeného vejce ale podle něj záleží i na řadě dalších vlivů. Rozhoduje například i věk samičky a její zkušenosti. Přesunout starost o mláďata na jiné matky se ale v ptačí říši nesnaží jen kukačky. U kosů a drozdů existuje i parazitismus v rámci daného druhu.

Článek v prestižním odborném časopise Scientific Reports věnovali olomoučtí vědci britskému zpěvákovi Ozzy Osbournovi. Název jedné z jeho písní – Now you see it, now you don't (Teď to vidíš, teď ne) – použili do titulku odborného textu. Trefně totiž vystihuje podstatu studie.